

HOE KAN DAT NOU?

Tekst Jan M. Smit

MAKKELIJKE SCHOTEN BESTAAN NIET

Onlangs kreeg ik een vertwijfeld bericht van een jager. Een ogenschijnlijk gemakkelijk schot vanaf een hoogzit had niet tot het gewenste resultaat geleid: de reebok werd 'voorbij geschoten'. Ondanks dat afstand, uitrusting en geoefendheid van de schutter niets te wensen overlieten. Waarom schoot ik dan toch mis? vroeg de jager zich af.

Een vraag die niet zo gemakkelijk te beantwoorden is, geen vlucht kent zo veel varianten als een kogelbaan. Veel jagers vragen zich na een soortgelijke ervaring hetzelfde af. Maar feitelijk schoot deze jager niet mis: de kogel trof het doel waar de kijker op gericht stond. De jager zelf is altijd de voornaamste oorzaak van een minder gelukkig schot. De uitrusting is tegenwoordig zó perfect, dat daarover geen argwaan hoeft te bestaan. Hoe uitgekend ook, de jager moet wel weten hoe het materiaal zo goed mogelijk te benutten.

Schietbaan versus praktijk

De bewegingen van een buks die een kogel beïnvloeden zijn te verdelen in twee hoofdgroepen. Naast de bewegingen van de buks die worden veroorzaakt door de schutter zelf zijn er de

trillingen van de loop tijdens de kruitverbranding. Die worden geneutraliseerd door het inschieten van de buks. De kogels van één patroonsoort komen ongeveer op hetzelfde moment van de looptrilling de loopmond uit. Op de schietbaan lijkt een schot meestal gemakkelijk. De schijf springt niet af, je hebt alle tijd, kunt de buks stevig opleggen en komt weloverwogen tot schot. Je hebt zelfs de tijd voor een te zware trekker, er staat letterlijk niks in de weg. De bewegingen van de buks worden zodoende vóór het schot bijna volledig onderdrukt en de looptrillingen maken grotendeels de grootte van de groep uit. Feitelijk test je wat de buks met een patroon presteert. Het leert echter weinig over de relatie trefpunt/richtpunt op jacht.

Jachtgroep

Reden dus om je 'jachtgroep' te beoordelen, zodat je weet wat je kunt verwachten in het veld. In ons land mag je in beginsel geen proefschoten in het jachtveld doen, maar enkele schietbanen hebben de uitrusting om schietposities te imiteren. In het buitenland kun je de schietvaardigheid wel vanaf bijvoorbeeld een hoogzit testen. Geef een achttal schoten af op een schijf, eventueel over een paar dagen verspreid, maar wel op dezelfde afstand en zonder de

afstelling van de kijker te veranderen. De groep geeft een aanduiding over de *minute of angle* (MOA) en daarmee van je nauwkeurigheid. Je kunt uit de berekeningen (zie kader) allerlei leuke gegevens halen, stoei er maar even mee! Als voorbeeld een 65mm-groep. De hoek is $65 : 0,29 : 90 = 2,49$ MOA. Dat is normaal voor een schot vanaf de hoogzit, ook al schiet je op de baan 25 mm/100m. De doorsnede van de groep valt ruimschoots binnen het bladschot van een ree (15 cm), maar wacht nog even met gevolgtrekkingen. Deze MOA schiet de jager namelijk in alle rust en op papier. Op wild wordt de groep

Berekeningen MOA (*minute of angle*)

- \emptyset groep in mm : 0,29 (vaste waarde) : afstand in meter = MOA
- MOA x 0,29 x afstand = \emptyset groep in mm
- Trefafstand (b.v. bladschot ree 15 x 15 cm) voor bepaalde MOA: $150 \text{ (mm)} : 0,29 : 2,49 \text{ (MOA)} = 208 \text{ meter}$

Foto: Michael Migos

*De jager ziet de bok al
vallen voordat het schot
er goed en wel uit is*

Foto: Ton Heekelaar

Foto: Michael Migos

Foto: Michael Migos

snel groter, door zenuwen, 'de laatste kans', slecht bukslicht, een verdwijnend dier, een te hoog trekkgewicht, kou, etc. Een aparte oorzaak van 'voorbij' schieten ligt in de angst voor het schot. De Engelsen noemen dat *flinching*, de Duitsers *mucken*.

Dit komt voort uit onvoldoende oefening of het niet gebruiken van gehoorbeschermers. Met behulp van een gerichte aanpak valt dit probleem te overwinnen.

Afstandsadvies

Vanwege deze factoren schiet je al gauw 3 tot 4 MOA. Op 90 meter schiet je daarmee een groep van $4 \times 0,29 \times 90 = 104$ mm. Je hebt ondanks alle ongewisse bijkomende bewegingen nog steeds wel iets 'over' op ree, maar veel is het niet. Met een schietstok wordt de groep groter dan vanaf de hoogzit, redelijk is dan 5 of 6 MOA. Staand uit de hand, zonder steun, loopt het snel op tot 8 of 9 MOA. Dan is 57 meter op ree iets verder dan een hagelshot. Een twee- of driepoot kan uitkomst geven, maar vaak heb je te weinig tijd om deze 'in stelling' te brengen. Kent een jager de individuele MOA, dan helpt dit om een goed bedoeld afstandsadvies met steekhoudende argumenten te weerleggen.

Psychologische factor

Tot zover het rekenkundige deel. Er is ook nog een psychologische factor waardoor richt- en trefpunt op jacht schijnbaar niet altijd samenvallen: een overmaat aan vertrouwen. Op zich is vertrouwen prima, gebaseerd op een goed overwogen uitrusting en een reeks van voorafgaande goede treffers op de schijf. Het geeft een overtuigd gevoel waardoor 'jachtkoorts' en schotangst bijna geen vat krijgen op de schutter. Maar een overmaat aan vertrouwen kan leiden tot routinematig handelen. De jager verwacht niet anders dan dat de kogel zonder meer treft waar hij op denkt te richten, zeker als het wild 'dichtbij' is. De mogelijkheid van een misser wordt nagenoeg uitgesloten. De jager ziet de bok al vallen voordat het schot er goed en wel uit is. En daar zit hem juist de kneep.

Maximale aandacht

Op wild bestaan geen makkelijke schoten, weet iedere ervaren jager. Maximale aandacht tijdens de schotafgifte is onder alle omstandigheden vereist: je moet immers rekening houden met alle factoren die een kogelbaan kunnen veranderen. En daar heb je maar weinig tijd voor. Hoe meer ervaring, hoe sneller je kan denken. Verandert de vereiste concentratie ongemerkt in een rotsvast vertrouwen dat je toch wel raak schiet, dan verwacht je dat de kogel bijna automatisch het richtpunt treft. Dat gebeurt echter niet (altijd). Met die aanname is een mogelijke oorzaak tot voorbij schieten geboren. In het geval van bovengenoemde jager was deze psychologische factor - een overmaat aan vertrouwen - de waarschijnlijke oorzaak van de misser. Het leidde ertoe dat de factoren die de kogelbaan kunnen beïnvloeden niet zorgvuldig genoeg werden gewogen. Een onverwachte misser kan zo tot het inzicht leiden dat ieder schot met steeds evenveel zorg moet worden afgegeven. •

jan1.smit@wxs.nl

Een overmaat aan vertrouwen kan leiden tot routinematig handelen